

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
De heer H.M. de Jonge
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 1 maart 2022

betreft Vragen n.a.v. twee pilotstudies voortvloeiende uit het door de ILT opgestelde rapport 'De borging van de nationale ruimtelijke belangen'

ons kenmerk 170986U

Geachte heer De Jonge,

De leden van de vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving en Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 2 februari 2022 waarin u aan de Kamer de pilotstudie 2 (gericht op de doorwerking van het nationaal belang van (wereld)erfgoed van uitzonderlijke universele waarde) en pilotstudie 3 (gericht op het belang van defensie en militaire luchtvaartterreinen), die zijn afgerond op 1 december 2021 en zijn uitgevoerd naar aanleiding van de publicatie van het door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) opgestelde rapport 'De borging van de nationale ruimtelijke belangen', aanbiedt.¹ De leden van de fracties van de **PvdA** en de **ChristenUnie** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen, laatstgenoemde fractie met name met betrekking tot de in de brief aan de orde komende toezegging T02880. De leden van de fractie van de **PvdA** sluiten zich tevens aan bij de door de leden van de fractie van de ChristenUnie gestelde vragen. De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **SP** sluiten zich graag aan bij de leden van de fracties van de PvdA en de ChristenUnie gestelde vragen. De leden van de fractie van **D66** sluiten zich aan bij de door de fractie van de ChristenUnie gestelde vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de **PvdA** wijzen erop dat met enige regelmaat uit evaluaties en onderzoekscommissies signalen naar voren komen over ongewenste beïnvloeding bij onafhankelijke onderzoeken of adviezen. Dat is schadelijk voor het vertrouwen in de onafhankelijke positie van deze instanties en het vertrouwen in de overheid, en moet dus voorkomen worden, zo stellen deze leden. Ten aanzien van de invoering van de Omgevingswet ontstond rondom het ILT-rapport 'De borging van de nationale ruimtelijke belangen' ook enige commotie in dit kader. Naar aanleiding van deze casus heeft de toenmalige minister voor Milieu en Wonen de Kamer toegezegd om actief te werken

---

¹ Kamerstukken I 2021/22, 34 986, AJ.

datum 1 maart 2022

ons kenmerk 170986U

blad 2

aan een "goede politiek-democratische cultuur" om toekomstige ongewenste situaties te voorkomen.²

In de onderhavige brief stelt de regering dat een 'goede politiek-democratische cultuur' aan de orde is gesteld in het bestuurlijk overleg met de medeoverheden van 27 januari 2022.

Hierover hebben de leden van de PvdA-fractie de volgende vragen:

- Kan de regering aangeven wat precies wordt verstaan onder een 'goede politiek-democratische cultuur'? Welke kenmerken heeft zo'n cultuur? Hoe is zo'n cultuur herkenbaar? Kan de regering aangeven welke randvoorwaarden nodig zijn voor een goede politiek-democratische cultuur? Is dat bijvoorbeeld voldoende expertise bij de betrokken overheden? Of ruimte voor kritische geluiden vanuit de werkvloer?
Het verzoek van deze leden aan de regering is om hierbij ook in te gaan op de 'checks and balances' ter voorkoming van ongewenste beïnvloeding bij onafhankelijke onderzoeken of adviezen.
- Kan de regering concreet aangeven wat er, sinds de commotie omtrent het ILT-rapport, gedaan is om die goede politiek-democratische cultuur te bewerkstelligen?
- Is de regering ervan overtuigd dat er, in het kader van de invoering van de Omgevingswet, (inmiddels) sprake is van een goede politiek-democratische cultuur? Kan de regering aangeven waaruit dat blijkt? Zijn de randvoorwaarden voor een goede politiek-democratische cultuur op orde? Zijn er nog verbeterpunten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** wijzen erop dat door de toenmalige minister voor Milieu en Wonen op 11 februari 2020 is toegezegd dat zij met alle overheden zal spreken over het onderwerp 'politiek-democratische cultuur'.³

Deze leden merken op dat de achtergrond van deze toezegging ligt in het gegeven dat het succes van de Omgevingswet niet alleen afhangt van de structuur van de wetgeving en de techniek van alle systemen, maar ook van de politiek-democratische cultuur waarin die wetgeving moet functioneren. En als deze fractieleden de woorden 'politiek-democratische cultuur' gebruiken, dan denken zij meteen aan het debat van 4 februari 2020 in de Kamer met minister Knops over het eindrapport 'Lage drempels, hoge dijken' van de staatscommissie parlementair stelsel (commissie-Remkes). In dit debat heeft de minister erkend dat de politiek-democratische cultuur een belangrijk aandachtspunt of rode draad is in de versterking van onze rechtsstaat.

In de aan de orde zijnde brief schrijft de regering dat het onderwerp 'politiek-democratische cultuur' in het bestuurlijk overleg van 27 januari 2022 besproken is vanuit het perspectief van samenwerking, vertrouwen en goede afstemming. De leden van de fractie van de ChristenUnie danken de regering hiervoor.

---

² Toezegging T02880.

³ Toezegging T02880.

datum 1 maart 2022

ons kenmerk 170986U

blad 3

In deze brief wordt echter niets gezegd over de inhoud van dat gesprek. Daarover hebben de leden van de fractie van de ChristenUnie enkele vragen. Hoe ervaren de bestuurlijke partners die politiek-democratische cultuur in relatie tot de Omgevingswet? Is er vertrouwen — of misschien beter: groeit het vertrouwen — binnen de eigen organisatie en die tussen de partners? Verloopt de samenwerking aan het begin van het proces soepel? Weten de partijen elkaar gemakkelijk te vinden?

Daar komt het volgende bij, zo betogen de leden van de fractie van de ChristenUnie. De afgelopen jaren is meerdere malen op pijnlijke wijze gebleken dat in sommige overheidsorganisaties de 'menselijke maat' afwezig was. De gevolgen voor de burgers waren groot. Gelet hierop hebben de leden van de fractie van de ChristenUnie de volgende vragen. Hoe wordt de politiek-democratische cultuur met betrekking tot de Omgevingswet versterkt? Worden leidinggevenden geselecteerd op hun vermogen om hun mensen te begeleiden en de overheidscultuur te veranderen? Kan de regering op de een of andere manier staven dat de cultuur in de goede richting verandert? Zijn alle overheden alert op het feit dat juist bij de ingebruikname van nieuwe systemen — en de ingebruikname van de Omgevingswet is zonder meer een majeure operatie — burgers begrip hebben voor aanloopproblemen, maar dat ze geen begrip hebben als tijdens zo'n operatie de 'menselijke maat' ontbreekt? Welke extra maatregelen neemt de regering om dit te voorkomen?

De leden van de vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving en Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag **binnen vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Drs. H.J. Meijer
Voorzitter van de vaste commissie voor
Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving

L.P. van der Linden MSc.
Voorzitter van de vaste commissie voor
Economische Zaken en Klimaat / Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit